

Tanja Kilpiö

TAITEEN PERUSOPETUS SUOMALAISESSA KANSANTANSSISSA

TAITEEN PERUSOPETUS SUOMALAISESSA KANSANTANSSISSA

Tanja Kilpiö
Opinnäytetyö
Kevät 2011
Tanssinopettajan koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Tanssinopettajan koulutusohjelma, kansantanssin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Tanja Kilpiö
Opinnäytetyön nimi: Taiteen perusopetus suomalaisessa kansantanssissa
Työn ohjaajat: Petri Hoppu ja Niina-Susan Vahtola
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2011
Sivumäärä: 33 + 13 liitesivua

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, mitä on taiteen perusopetus suomalaisessa kansantanssissa. Tarkoituksena on selvittää, mitä kansantanssin taiteen perusopetuksella tarkoitetaan ja missä laajuudessa sitä esiintyy Suomessa. Lisäksi kiinnostuksen kohteena on, miksi taiteen perusopetusta kansantanssissa järjestetään ja mitä merkitystä taiteen perusopetuksella on kansantanssin kentälle.

Tässä työssä tutustutaan lähemmin myös siihen mitä tarkoitetaan kansantanssiharrastuksella Suomessa ja mitä on taiteen perusopetus, sekä määritellään käsite taidekasvatus. Aineistoa työhön on hankittu kirjallisuudesta sekä kyselylomakkeilla. Kyselylomakkeen laatimisen apuna on käytetty kahdelle henkilölle tehdystä teemahaastattelusta saatavasta aineistosta.

Tutkimusaineiston perusteella Suomesta löytyi yhdeksän taiteen perusopetusta kansantanssissa tarjoavaa yhteisöä, ja yksi heistä ei osallistunut kyselytutkimukseeni. Tavoitetulla kahdeksalla yhteisöllä oli harrastajia yhteensä 1130, joista taiteen perusopetuksessa 876. Näissä yhteisöissä kansantanssin taiteen perusopetuksessa työskenteli yhteensä 32 opettajaa, joista neljä teki työtään päätoimisesti.

Aineiston perusteella oli pääteltävissä, että taiteen perusopetuksesta on paljon hyötyä sitä järjestäville tahoille, sillä sen seurauksena opetuksen laatu oli parantunut, harrastajamäärät kasvaneet ja ulkopuolisen rahoituksen hankkiminen helpottunut. Aineiston perusteella yhteistyötä kansantanssialan ammatillisten oppilaitosten ja taiteen perusopetuksen välillä ei ole olemassa, vaikka taiteen perusopetuksen yksi tavoite on antaa oppilaille valmiudet hakeutua opiskelemaan taiteenalan ammatilliseen koulutukseen. Lisäksi kävi ilmi, että taiteen perusopetus on kansantanssissa tällä hetkellä niin pienimuotoista, ettei sillä ole tällä juurikaan merkitystä koko kansantanssin kenttää ajatellen, ja uusin toimija on tullut mukaan kymmenen vuotta sitten. Aineistosta kävi myös ilmi, että taiteen perusopetus on kenties liian raskas toteuttaa kansantanssiyhteisöjen resurssien puitteissa.

Tilastollisten lukujen osalta on huomioitava, että työni ei ole välttämättä tavoittanut kaikkia taiteen perusopetusta kansantanssissa antavia tahoja, joten lukuja voidaan pitää vain suuntaa-antavina. Aineistosta tehtyjen johtopäätösten nojalla kannustaisin kuitenkin taiteen perusopetukseen toimijoiksi uusia kansantanssialan yhteisöjä sekä peräänkuuluttaisin nykyisten yhteisöjen ja ammatillisten oppilaitosten yhteistyötä.

Asiasanat: suomalainen kansantanssi, taiteen perusopetus, taidekasvatus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Dance Teacher Education, Option of Folk Dance

Author: Tanja Kilpiö
Title of thesis: Basic Education in the Arts in Finnish Folk Dance
Supervisors: Petri Hoppu and Niina-Susan Vahtola
Term and year when the thesis was submitted: Spring 2011
Number of pages: 33 + 13 appendices

The objective of this thesis is to find out what is basic education in the arts in Finnish folk dance. The main object is to sort out what does basic education in the arts in Finnish folk dance mean and how common is the basic education of the arts in the field of Finnish folk dance. As well as, the basic education in the arts in Finnish folk dance is organized and what is the importance of it to the field of Finnish folk dance.

This thesis will familiarize with the concept of the Finnish folk dance as a hobby, the basic education in the arts and art education. The material for this thesis comes from the literature of education and art education and also from a questionnaire made for the communities organizing the basic education in the arts in Finnish folk dance. The questionnaire was made with the help of material collected from two different interviews made earlier.

The material collected from the questionnaires proves that there are many benefits for the communities organizing the basic education in the arts because of the better quality of teaching, an increasing number of students and a better possibility for the financing coming outside of the community. The material also shows that cooperation between the vocational schools of Finnish folk dance and the communities organizing the basic education in the arts does not exist although giving students the skills to apply for the vocational schools of the art in question is one of the objectives mentioned in the curriculum of the basic education in the arts. At the moment the basic education in the arts in the Finnish folk dance is so small-scaled that the importance for the whole field of Finnish folk dance is quite small and the latest community joining the basic education in the arts in Finnish folk dance did it ten years ago. The study also proved that the basic education in the arts is perhaps too heavy to be executed with the existing resources.

One must notice that the statistical numbers represented in this study can only be seen as suggestive numbers because the study may have not reached all the communities organizing the basic education in the arts of Finnish folk dance. The conclusions made from the material, however, may motivate new communities to organize basic education in the arts of Finnish folk dance. The study also shows that some actions must be made to improve cooperation between the vocational schools of Finnish folk dance and the communities organizing the basic education in the arts.

Keywords: Finnish folk dance, art education, basic education in the arts

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUSONGELMAT	7
3 VIITEKEHYS.....	8
3.1 Taidekasvatus	8
3.2 Kansantanssiharrastus Suomessa	9
3.3 Taiteen perusopetus.....	10
3.4 Opetussuunnitelma ja arviointi oppimisen tukena.....	12
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	14
4.1 Teemahaastattelu	15
4.2 Kyselylomake	16
5 TUTKIMUSTULOKSET	18
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	25
7 POHDINTA	28
LÄHTEET	31
LIITTEET	34

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on taiteen perusopetus kansantanssissa. Tässä työssä selvitetään, mitä taiteen perusopetuksella suomalaisessa kansantanssissa tarkoitetaan ja missä laajuudessa sitä maassamme järjestetään. Samalla perehdytään myös siihen, mitä taiteen perusopetuksen kansantanssin opetussuunnitelman perusteet sisältää, ja lyhyesti siihen, mitä oikeastaan on kansantanssiharrastus Suomessa. Lisäksi tutustun taidekasvatukseen yleisellä tasolla ja siihen, miksi opetussuunnitelma on tärkeä osa tavoitteellista kasvatusta.

Lapsille ja nuorille järjestettävää taiteen perusopetusta toteutetaan taiteen eri aloilla, ja esimerkiksi useimmat maamme musiikkioppilaitokset ja balettikoulut toimivat opetusministeriön vahvistamien taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien mukaisesti. Myös kansantanssille on laadittu omat opetussuunnitelman perusteet taiteen perusopetukseen, mutta tämän opetussuunnitelman käyttölaajuutta on tutkittu vähän.

Aineistoa tähän työhön on kerätty tutustumalla kirjallisuuteen ja kyselylomakkeista, jotka lähetettiin kansantanssin kentällä toimiville taiteen perusopetusta järjestäville tahoille. Internetissä täytettävien kyselylomakkeiden laatimiseen on käytetty apuna aineistoa, joka koottiin kahdesta teemahaastattelusta työn alkuvaiheessa.

Tämä työ tarjoaa perustietoja ja taustaa kaikille, jotka ovat kiinnostuneita taiteen perusopetuksesta kansantanssin kentällä, ja voi toimia apuvälineenä yhteisöille, jotka suunnittelevat taiteen perusopetuksen aloittamista kansantanssin osalta. Taiteen perusopetuksen käyttöönotto ja siihen liittyvät käytänteet on kuitenkin jätetty mahdollisen jatkotutkimuksen aiheeksi.

2 TUTKIMUSONGELMAT

Työn päätehtävänä on etsiä vastausta seuraavana kysymykseen:

Mitä on taiteen perusopetus kansantanssissa?

Tutkimuksen tavoitteena on koota mahdollisimman paljon tietoa kaikesta kansantanssin taiteen perusopetukseen liittyen. Erityisenä kiinnostuksen kohteena on muun muassa taiteen perusopetuksen toiminnan laajuus, harrastajamäärät, opetushenkilöstö ja rahoitus kansantanssin kentällä. Lisäksi tavoitteena on selvittää, miten ja milloin kansantanssin opetussuunnitelman perusteet on otettu käyttöön taiteen perusopetuksen järjestäjien keskuudessa.

Taustatietojen keräämisen lisäksi oli oleellista etsiä vastauksia myös siihen, miksi taiteen perusopetusta kansantanssin osalta järjestetään ja mikä merkitys taiteen perusopetuksella on suomalaiselle kansantanssiharrastukselle. Työn lähtökohtien selvittelyn ja taustatietoihin tutustumisen jälkeen, tarkentui tutkimuksen pääkysymys seuraavilla alakysymyksillä:

Miksi taiteen perusopetusta kansantanssissa järjestetään?

Mikä merkitys taiteen perusopetuksella on kansantanssin kentälle?

3 VIITEKEHYS

Tässä kappaleessa tutustutaan tutkimuksen lähtökohtiin ja määritellään tutkimuksen kannalta oleelliset käsitteet. Tutkimuksen kannalta oleellista oli selvittää, mitä on kansantanssin harrastaminen Suomessa sekä mitä taiteen perusopetuksella ja taidekasvatuksella tarkoitetaan. Lisäksi tässä kappaleessa tutustutaan käsitteenä opetussuunnitelmaan ja arviointiin, jotka kuuluvat oleellisena osana taiteen perusopetukseen.

3.1 Taidekasvatus

1900-luvun alussa suomalainen kasvatustieteilijä Juho Hollo kirjoitti, että taidekasvatus on kasvatusta taiteen avulla, kasvatusta taidetta varten ja kasvatusta taiteeseen. Lisäksi Hollon mukaan kasvatus itsessään on taidetta. Taidetta voidaan siis käyttää keinona yleisempien kasvatuksellisten tavoitteiden saavuttamiseksi, tai taidekasvatuksella voidaan tarkoittaa taiteellisen nauttimiskyvyn kehittämistä. Taidekasvatus voidaan ajatella myös kasvatuksena taiteen harjoittamista varten, ja viimeisenä jokainen oppitunti voi olla taideteos itsessään. (Hollo 1918, 142–145.) Taiteen tekemisessä olemme kaikki itse tekijöitä, ja siksi taide onkin kasvatuksen välineenä vertaansa vailla (Hakkola, Laitinen & Ovaska-Airasmaa 1991, 40).

Taidekasvatuksen avulla voimme tukea ihmisen kokonaisvaltaista kasvua, ja taidekasvatuksen katsotaan edistävän yksilön ja yhteisön hyvinvointia (Hannuksela 2009, 44). Taide kasvattaa meitä herkkyyteen, sillä taiteen avulla on mahdollista kohdata tunnekokemuksia ja vahvistaa empatiakykyä. Taiteen tekeminen myös kannustaa rohkeuteen ja itsenäiseen ajatteluun, jolla on positiivinen vaikutus itsetunnolle. (Hakkola ym. 1991, 11.) Eflandin, Freedmanin ja Stuhlin (1998, 88) mukaan taiteiden opetuksen tarkoitus on saattaa oppilas ymmärtämään niitä sosiaalisia ja kulttuurisia maailmoja, joissa he elävät ja saada omakohtaisia kokemuksia niistä. Taidekasvatusta siis tarvitaan, jotta ymmärtäisimme omaa kulttuuriamme kokonaisuudessaan (Hakkola ym. 1991, 8).

3.2 Kansantanssiharrastus Suomessa

Kalevan Nuorten Liiton laatima kansantanssin taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma määrittelee suomalaisen kansantanssin seuraavasti:

Suomalaisella kansantanssilla tarkoitetaan tässä asiakirjassa tallennettua leikki-, laulu-, musiikki- ja tanssitraditiota sekä perinteen pohjalta sommiteltuja ja uusia tanssikoreografioita. Suomalainen tanssiperinne jaotellaan kolmeen pääperinnealueeseen; yleissuomalaiseen, suomenruotsalaiseen ja karjalaiseen. Suomalaiseen kansantanssiin kuuluvat soolotanssit, paritanssit ja ryhmätanssit. (Kalevan Nuorten Liitto 2011, hakupäivä 17.1.2011.)

Suomessa lasten ja nuorten kansantanssitoiminta on järjestäytynyt pääasiassa seuraavien järjestöjen toiminnan alle: Suomen Nuorisoseurojen Liitto, Kalevan Nuorten Liitto, Suomalaisen Kansantanssin ystävät, Kansantanssinuorten Liitto, Finlands Svenska Folkdansring, Karjalainen Nuorisoliitto ja Setlementtinuorten liitto. Lisäksi varttuneemman väen kansantanssitoimintaa löytyy useilta eri eläkeläisjärjestöiltä. Vuonna 2001 valmistuneen Kansantanssi Suomessa -selvityksen työryhmän arvion mukaan vuonna 2001 Suomessa oli 25 000-30 000 kansantanssin aktiiviharrastajaa. (Heinämäki, Hoppu, Koivisto, Kortesmäki & Mäkinen 2001, 7.)

Tavallisimmin kansantanssiryhmän vetäjänä toimii harrastajaohjaaja, joka on voinut kouluttautua ohjaajaksi esimerkiksi ryhmänsä kattojärjestön suunnittelemassa ohjaajakoulutuksessa. Vuodesta 1975 lähtien on Varalan urheiluopistolla järjestetty opetusministeriön hyväksymää 15 opintoviikon laajuista koulutusta, jonka käytyään on saanut käyttää ammattinimikettä kansantanssinopettaja. Tämä koulutus on järjestetty viimeisen kerran 2000-luvun alkuvuosina. Vuodesta 1991 alkaen Oulun konservatoriossa on voinut valmistua tanssinopettajaksi, suuntautumisvaihtoehtonaan kansantanssi. Nykyään tämä koulutus on Oulun seudun ammattikorkeakoulun alaista, ja se on laajuudeltaan 240 opintopistettä, sisältäen 60 opintopistettä pedagogisia opintoja. (Heinämäki ym. 2001, 37–39.)

Suomen Nuorisoseurojen liiton ja Kalevan Nuorten mukaan kansantanssiharrastus tarjoaa lapsille ja nuorille toimintaa, jonka puitteissa on mahdollisuus kehittää esiintymistaitoja, musiikin hahmottamista ja liikemotoriikkaa. Kansantanssin kontekstissa opitaan myös ryhmä- ja parityöskentelytaitoja sekä kanssakäymistä vastakkaisen sukupuolen kanssa. Kansantanssiharrastukseen kuuluu myös erilaisia tekniikkaharjoitteita, sekä muuta liikunnallista toimintaa. Monien ryhmien toimintaan kuuluu myös osallistuminen kotimaisiin ja kansainvälisiin

kansantanssitapahtumiin. Nuorisoseurajärjestö mainitsee tavoitteekseen kehittää kansantanssia esittävänä taidemuotona, sosiaalisena harrastuksena ja nuorisotyön menetelmänä. (Suomen Nuorisoseurojen Liitto 2011, hakupäivä 30.3.2011)

Suomalaisen Kansantanssin Ystävien ja sen varhaisnuorisotoiminnasta vastaavan Kansantanssinuorten Liiton toiminta taas perustuu suomalaisiin kansantansseihin, kansanleikkeihin, kansanpukuihin ja kansanmusiikkiin liittyvään perinteen vaalimiseen ja tunnetuksi tekemiseen. Lisäksi Suomalaisen Kansantanssin Ystävien ja Kansantanssinuorten Liiton tavoitteena on yllä mainittuihin osa-alueisiin liittyvän perinteen elvyttäminen. (Suomalaisen Kansantanssin Ystävät ry 2011, hakupäivä 17.1.2011)

3.3 Taiteen perusopetus

Taiteen perusopetus on tavoitteellista taidekasvatusta, joka etenee suunnitelmallisesti tasolta toiselle ja joka toteutetaan peruskoulun ulkopuolella. Taiteen perusopetus on tarkoitettu ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Tarkoituksena on kehittää lapsen ja nuoren ilmaisukykyä ja antaa hänelle valmiudet hakeutua taiteenalan ammattilliseen tai korkeakoulutukseen. Taiteen perusopetusta voidaan järjestää muun muassa tanssi- ja musiikkioppilaitoksissa, kuvataide- ja käsityökouluissa tai muissa vastaavissa oppilaitoksissa. Taiteen perusopetuksesta voi periä osallistujilta kohtalaisia maksuja, mutta sitä järjestävä taho ei saa toteuttaa taiteen perusopetusta tavoitellakseen toiminnastaan voittoa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010, hakupäivä 23.8.2010.)

Taiteen perusopetus on oma koulutusmuotonsa, josta säädetään Suomen laissa ja asetuksissa. Taiteen perusopetus voi olla kunnan järjestämää, jolloin kunta voi antaa taiteen perusopetusta omissa oppilaitoksissaan, järjestää taiteen perusopetusta yhdessä toisen kunnan kanssa tai ostaa opetuksen muulta yksityiseltä tai julkiselta toimijalta. Kunta voi hyväksyä taiteen perusopetuksen järjestäjäksi myös jonkun muun alueellaan toimivan yksityisen oppilaitoksen ja vahvistaa oppilaitoksen opetussuunnitelmat. Näissä tapauksissa kunta ei kuitenkaan ole velvoitettu osallistumaan toiminnan kustannuksiin, mikäli kunta järjestää myös omaa taiteen perusopetusta muulla tavalla. Myös kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö tai säätiö voi hakea lupaa taiteen perusopetuksen järjestämiseen suoraan opetusministeriöltä, jolloin järjestäjä on oikeutettu toiminnan rahoittamiseksi valtionosuuteen. (Opetushallitus 2008, hakupäivä 30.3.2011.)

Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa määritellään taiteen perusopetuksen tehtäväksi antaa lapselle edellytyksiä taiteiden elinikäiseen harrastamiseen sekä tukea lapsen emotionaalista, eettistä ja esteettistä kasvua. Taiteen perusopetuksen tehtäviin kuuluu myös kansallisen kulttuurin kehittäminen ja säilyttäminen. Lisäksi taiteen perusopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kykyä arvostaa eri kulttuureita. Yleisesti taiteen opiskelun tarkoituksena on kehittää oppilaan ajattelemisen taitoja ja luovuutta eri elämäntilanteissa. Taiteen opiskelun tarkoituksena on myös auttaa oppilaita ymmärtämään taidetta ja kulttuuria ja niiden merkitystä yhteiskunnalle. (Opetushallitus 2005, hakupäivä 29.3.2011.)

Taiteen perusopetuksessa noudatetaan opetussuunnitelmaa, jonka tulee olla koulutuksen järjestäjän hyväksymä. Näiden opetussuunnitelmien tulee pohjautua Opetushallituksen laatimiin Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Taiteen perusopetuksessa oppimäärät ovat yleinen oppimäärä ja laaja oppimäärä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010, hakupäivä 23.8.2010.)

Yleisen oppimäärän laajuus on 500 oppituntia, jonka oppilas pystyy laskennallisesti suorittamaan 16 ikävuoteen mennessä. Yleisessä oppimäärässä oppilaitos voi tarjota opiskelijoille myös valinnaisia opintoja, jotka sivuavat tanssia tai ovat tanssilajeina syventäviä. Valinnaisten opintojen tarkoitus on laajentaa oppilaan osaamista. (Opetushallitus 2005, hakupäivä 29.3.2011.)

Laaja oppimäärä jakautuu perusopintoihin, 540 oppituntia, ja syventäviin opintoihin, 760 oppituntia, jolloin oppimäärän laajuudeksi saadaan 1 300 oppituntia. Taiteen perusopetuksen tanssin laaja oppimäärä sisältää pääaineen, sivuaineen tai -aineiden sekä valinnaisaineiden opiskelua. Pääaine voi olla baletti, nykytanssi sekä kansantanssi tai muu kulttuurillinen tanssimuoto. Sivuaineeksi voi valita tanssilajin, joka on luokiteltu myös pääaineeksi ja sen tarkoituksena on syventää ja monipuolistaa oppilaan liikkeellistä ilmaisukykyä. (Opetushallitus 2002, 10–11.)

Opetushallitus on vahvistanut taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet yleisen oppimäärän osalta musiikille, tanssille, sanataiteelle, esittävälle taiteelle (teatteritaide ja sirkustaide) sekä visuaaliselle taiteelle (arkkitehtuuri, kuvataide, käsityö ja audiovisuaalinen taide). Laajan oppimäärän osalta opetussuunnitelman perusteet on vahvistettu musiikille,

tanssille, teatteritaiteelle, sirkustaiteelle ja visuaalisen taiteen osalta arkkitehtuurille, kuvataiteelle sekä käsityölle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010, hakupäivä 23.8.2010.)

Kalevan Nuorten Liitossa on laadittu tanssin yleisen oppimäärän pohjalta taiteen perusopetuksen kansantanssin opetussuunnitelman perusteet. Kansantanssin opetussuunnitelman perusteet on opetusministeriön hyväksymä dokumentti, ja se on otettu käyttöön 1.8.2006. Kaikkien kansantanssin taiteen perusopetusta toteuttavien tahojen oman opetussuunnitelman pohjalla tulisi siis olla taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteet sekä tämä Kalevan Nuorten Liiton laatima kansantanssin opetussuunnitelman perusteet. (Kalevan Nuorten Liitto 2011, hakupäivä 17.1.2011.)

Kansantanssin opetussuunnitelman perusteissa on mainittu, että kansantanssin taiteen perusopetuksessa tärkeää on lapsen kokonaisvaltainen kasvu, yhteisöllisyys sekä yhdessä tekeminen ja kokeminen. Tavoitteiksi mainitaan myös se, että lapsi saisi kokemuksia tanssin ja liikunnan ilosta. Kansantanssin taiteen perusopetuksen tavoitteena on myös tukea lapsen taiteellisen ilmaisun heräämistä ja terveen itsetunnon kehitystä. (Kalevan Nuorten Liitto 2011, hakupäivä 17.1.2011.)

Henkilö, jolla on alalle soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, korkeakoulututkinto tai vähintään opistotasoinen asianomaisen taidealan opettajan kelpoisuus, on pätevä antamaan taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaista opetusta. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaista opetusta on edellä mainittujen lisäksi kelpoinen antamaan henkilö, jolla opettajan kelpoisuus opettamaansa taidealaan, muu soveltuva koulutus kyseisen taidealan osalta tai työskentelyn kautta hankittu riittävä ammattitaito. (Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry 2006, hakupäivä 18.3.2011.)

3.4 Opetussuunnitelma ja arviointi oppimisen tukena

Opetussuunnitelman toimii opettajalle ohjekirjana ja työkaluna (Kari 1994, 86). Opetussuunnitelma sisältää perinteisesti neljä eri osa-aluetta: opetuksen tavoitteet ja oppisisällöt, sekä opetuksen toteutuksen ja arvioinnin (Uusikylä & Atjonen 2005, 51). Aikaisemmin opetussuunnitelma miellettiin kymmenen vuoden välein tarkistettavaksi staattiseksi asiakirjaksi, mutta nykyään opetussuunnitelma nähdään jatkuvana prosessina, joka parhaimmillaan sitouttaa

opettajia omaan työhönsä. Jatkuva opetussuunnitelmatyö vaatii ammattitaitoa, mutta samalla se myös edesauttaa opettajan ammatillista kasvua. (Uusikylä & Atjonen 2005, 62–63.)

Tavoitteellisen opetuksen kanssa käsi kädessä kulkee siis myös arviointi. Yksi arvioinnin tärkeimmistä tehtävistä on opettamisen ja oppimisen tukeminen ja edistäminen. Arviointi ja sitä seuraava palaute voivat parhaimmillaan toimia oppilaan itsetuntoa vahvistavana elementtinä ja lisätä oppilaan motivaatiota opiskeltavaa asiaa kohtaan. Arvioinnin tarkoituksena on myös antaa palautetta oppilaalle siitä, mitkä ovat hänen vahvuutensa ja missä hän tarvitsisi vielä harjoitusta. Arvioitsijalla on suuri valta ja vastuu, jonka vuoksi selkeät arviointiperusteet ja niiden läpinäkyvyys luovat luottamusta arvioitsijan ja oppilaan ja tämän vanhempien välille. Taiteen perusopetuksen yhtenä tavoitteena on antaa lapsille ja nuorille valmiudet hakeutua opiskelemaan taiteenalan ammatilliseen tai korkeakoulutukseen. Opettajan antamalla arvioinnilla voi olla vaikutusta, kun oppilas ja hänen vanhempansa miettivät opiskelumahdollisuuksia tulevaisuuden suhteen. (Koppinen, Koppinen & Pollari 1999, 8-25.)

Laadukas opetus sisältää paitsi oppimisen myös opetuksen arviointia. Opettajan itsearviointi on opetuksen ammatillisen kasvun kannalta tärkeää, sillä sen avulla opettaja saa tietoa siitä, missä hän on onnistunut ja miten hän voisi vielä kehittää opetustaan (Koppinen ym. 1999, 17). Opettaja voi kerätä palautetta toiminnastaan myös oppilailtaan ja heidän vanhemmiltaan sekä esimerkiksi opettajakollegoiltaan. Opettajan itsearvioinnille on monia tapoja ja kanavia, pääasia on, että arviointi on jatkuvaa ja osa toimintakulttuuria. (Kari 1994, 213.) Erityisesti arvioinnin näkökulmasta korostuu opetussuunnitelma opettajan työkaluna, sillä opetussuunnitelma määrittää opetuksen tavoitteet ja sitä kautta myös arvioinnin kohteet.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Jotta pystyin selvittämään, mitä on taiteen perusopetus kansantanssissa, tuli minun ensin kartoittaa kaikki taiteen perusopetusta kansantanssissa toteuttavat tahot. Ennakkokäsitykseni mukaan taiteen perusopetusta antavia yhteisöjä oli olemassa kansantanssin kentällä vain muutamia. Koska taiteen perusopetuksen järjestäjistä ei löytynyt valtakunnallista listausta, otin yhteyttä kaikkiin kansantanssialan kattojärjestöihin sähköpostitse ja tiedustelin, olisiko heillä tietoa jäsenyhteisöjensä toiminnasta taiteen perusopetuksen osalta.

Finlands Sveska Folkdansring -järjestöstä vastattiin, että heidän jäsenyhteisöjen keskuudessa ei ole taiteen perusopetusta antavia ryhmiä, ja Kalevan Nuorten Liitosta minulle vastattiin, että heillä ei ole tietoa jäsenyhteisöjen mahdollisesta taiteen perusopetuksesta, sillä heidän jäsenyhteisöjensä kenttä on niin laaja. Suomalisen Kansantanssin Ystävien ja Kansantanssinuorten Liiton toimistolla ei osattu sanoa, järjestetäänkö heidän jäsenyhteisöjen keskuudessa taiteen perusopetusta, ja muilta järjestöiltä en saanut vastausta kyselyyni. Seuraavaksi otin yhteyttä sähköpostitse kaikkiin 15:een Suomen Nuorisoseurojen Liiton (SNL) ja Kalevan Nuorten Liiton (KNL) maakunnalliseen järjestöön, joista kymmeneltä sain vastauksen (taulukko 1.). Neljästä piirijärjestöstä vastattiin, että heillä järjestetään taiteen perusopetusta kansantanssissa, ja annettiin yhteystiedot asianomaisiin yhteisöihin. Kaksi piirijärjestöä vastasi, että heillä ei järjestetä taiteen perusopetusta, mutta heistä toinen ilmoitti, että heillä taiteen perusopetuksen käyttöönottoa suunnitellaan. Kahdesta järjestöstä vastattiin, että heillä ei ole tietoa jäsenyhteisöjen mahdollisesta taiteen perusopetuksesta, ja kahdesta yhteisöstä minut ohjattiin ottamaan yhteyttä henkilöihin, joilla saattaisi olla tietoa heidän maakuntansa tilanteesta.

Suomen Nuorisoseurojen Liiton ja Kalevan Nuorten Liiton piirijärjestöjen avulla sain lopulta yhteyden seitsemään yhteisöön, joissa toteutettiin taiteen perusopetusta kansantanssissa. Internetin hakukoneiden avulla löysin lisäksi kolme opistoa, joiden sivuilla kerrottiin heillä järjestettävän taiteen perusopetusta kansantanssissa. Näihin opistoihin olin yhteydessä puhelimitse. Yhdeltä opistolta kerrottiin, että heillä ei ollut ennakkotiedoista poiketen taiteen perusopetusta kansantanssin osalta, sillä ryhmiin ei oltu saatu tarpeeksi osallistujia, ja kaksi muuta opistoa osallistui lopulliseen kyselytutkimukseeni.

TAULUKKO 1. SNL:n ja KLN:n piirijärjestöjen vastaukset sähköpostiini

Vastaus	Piirijärjestöjen määrä
Ei vastausta	5
Järjestetään taiteen perusopetusta kansantanssissa	4
Ei järjestetä taiteen perusopetusta kansantanssissa	2
Ei tietoa	2
Annettiin yhteystiedot jollekin toiselle, jolla saattaisi olla tietoa taiteen perusopetuksesta	2
Yhteensä	15

4.1 Teemahaastattelu

Päätin hankkia aineistoni tutkimusta varten kyselylomakkeella. Tutkimusmenetelmänä kyselylomake sopi aiheeseeni hyvin, sillä tutkittava aihealueeni oli hyvin laaja. Kaikkien tutkittavien henkilökohtainen haastattelu olisi ollut aikaa vievää ja kallista järjestää, ja lisäksi kyselylomakkeella tehtävässä tutkimuksessa vastaajalla on aikaa miettiä vastauksia kenties kauemmin kuin haastattelutilanteessa ja tarvittaessa mahdollisuus ottaa selvää, jos ei osaa vastata kysymyksiin heti. Koska taiteen perusopetus oli minulle aiheena vieras, tarvitsin ennen kyselylomakkeen laatimista taustatietoa aiheesta. Tässä vaiheessa tutkimusta käytin tutkimusmenetelmää, jossa toteutin ensin teemahaastattelun kahdelle valitsemalleni tutkittavan yhteisön edustajalle ja sen jälkeen laadin kyselylomakkeen kaikille tutkittavilleni. Tässä tutkimusmallissa kvalitatiivinen menetelmä teemahaastattelu toimi siis esitutkimuksena, jonka pohjalta minulla olisi tarpeeksi tietoa tutkimastani aiheesta kvantitatiivista kyselylomaketta varten (Hirsjärvi&Hurme 2008, 30).

Teemahaastattelua kutsutaan niin sanotuksi puolistukturoiduksi haastatteluksi. Teemahaastattelulle ominaista on se, että haastattelun aihepiirit eli teemat ovat kaikille haastateltaville samat. Toisin kuin stukturoidussa haastattelussa, haastattelija voi kuitenkin haastattelutilanteessa päättää, missä muodossa ja järjestyksessä suunnitteleman kysymykset esittää. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48.) Valitsin haastateltavakseni kahden eri tutkittavan yhteisön edustajan sillä perusteella, että tiesin, että näissä yhteisöissä taiteen perusopetusta

kansantanssin osalta oli toteutettu jo joitain vuosia. Käytin molempien haastattelujeni pohjana samaa laatimaani kysymysluetteloa (liite 1.).

4.2 Kyselylomake

Tutustuttuani aiheeseeni enemmän, kahden tekemäni teemahaastattelun jälkeen, minulla oli hyvä kuva siitä, mitä taiteen perusopetus kansantanssissa voi olla. Haastattelujeni jälkeen tutkimusongelmani olivat tarkentuneet ja minulla oli selkeä kuva siitä, mitä halusin tutkittavilta yhteisöiltä kysyä.

Kyselylomakkeen etuja on muun muassa se, että ihmiset ovat tottuneet käyttämään kyselylomakkeita ja niillä on helppo tavoittaa kaikki tutkittavat. Lisäksi kyselylomake on taloudellinen vaihtoehto tutkijan kannalta, ja ennen kaikkea aineiston käsittely on helppoa ja nopeaa. Toisaalta taas kyselylomakkeita käytetään tänä päivänä hyvin paljon ja myös epätieteellisiin tarkoituksiin, joten ihmiset voivat olla kyllästyneitä niihin ja niihin on helppo jättää vastaamatta (Hirsjärvi & Hurme 2008, 36-37).

Päätin toteuttaa kyselylomakkeen internetpohjaisella kyselylomakeohjelmalla, jotta vastaaminen olisi tutkittaville yhteisöilleni mahdollisimman vaivatonta. Sain Oulun seudun ammattikorkeakoulun tietotuotantotiimin kautta tunnukset internetissä toimivaan ZEF Arviointikone -ohjelmaan, jonka avulla minun oli helppo luoda kyselylomake.

Oululainen yritys ZEF Solutions on erikoistunut toiminnassaan internetissä toimiviin markkinointi-, tiedonkeruu- ja vaalikonesovelluksiin. Tunnetuksi ZEF-ohjelmat ovat tulleet muun muassa MTV3:n vaalikoneista, joilla on ollut miljoonia suomalaisia käyttäjiä. ZEF Arviointikoneen avulla voi tehdä esimerkiksi kyselylomakkeen ja jakaa lomakkeen kysymykset ala-otsikoiden alle. Jokaisen kysymyksen vastaustyyppin voi valita seuraavista: Jana, nelikenttä, vapaapalaute, vaihtoehto, monivalinta, numerokysymys ja yhteystiedot. (ZEF Solutions Oy 2011, hakupäivä 12.3.2011.) Itse käytin kysymyksissäni vastaustyyppinä vapaapalautetta, monivalintaa ja numerokysymystä. Kun lomake oli valmis, ohjelma lähetti valitsemilleni henkilöille sähköpostitse kutsun osallistua tutkimukseeni (liite 2.) ja linkin, jossa sähköpostin vastaanottaja pystyisi vastaamaan kyselylomakkeeni kysymyksiin (liite 3).

Ohjelman avulla pystyin seuraamaan, ketkä tutkittavista olivat vastanneet kyselyyni, mutta en nähnyt heidän henkilökohtaisia vastauksiaan. Lopuksi ohjelmalla otetaan raportti kyselyn vastauksista, jolloin ohjelma kokoaa vastaukset kysymyskohtaisesti. Kyselylomakkeen luominen ja eteenpäin lähettäminen ohjelmalla oli helppoa. Ongelmia ohjelman kanssa ilmeni ainoastaan vastauksien analyysivaiheessa loppuraportin osalta. Jos vastaajia oli johonkin kysymykseen ohjelman mielestä liian vähän, se ei näyttänyt vastauksia ollenkaan vastaajien anonymiteetin säilyttämisen vuoksi. Tämä osoittautui varsin epäkäytännölliseksi ominaisuudeksi pienen tutkittavamääräni vuoksi. Oulun seudun ammattikorkeakoulun tietotuotantotiimissä osattiin kuitenkin auttaa minua tämän ongelman kanssa, joten sain kaikki vastaukset näkyviin lopullista vastauksien analyysiä varten. Kyselyyni vastaajista kahdella oli ollut ongelmia lomakkeen kanssa, sillä lomakkeessa ei ollut erillistä ”lähetä” -painiketta. ”Lähetä” -painikkeen puuttuminen sai vastaajat epäilemään, olivatko heidän vastaukset tulleet perille ollenkaan.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Taustatietoa

Taustaselvitysten perusteella Suomesta löytyy yhdeksän taiteen perusopetusta kansantanssissa järjestävää tahoa. Heille kaikille lähetettiin sähköpostitse pyyntö vastata tätä tutkimusta koskevaan kyselyyn, mutta yksi näistä yhdeksästä ei vastannut tutkimusta koskevaan kyselyyn. Olin puhelimitse yhteydessä yhteisöön, josta en saanut vastausta kyselytutkimukseeni. Sieltä minulle kerrottiin, että he eivät halua vastata kyselyyni, sillä heillä taiteen perusopetus ei täytä siltä vaadittuja tuntimääriä. Kahdeksasta kyselyyn vastanneesta tutkittavasta yhteisöstä yksi ei ollut vastannut kaikkiin kysymyksiin, sillä vastaaja oli kokenut, että kysymykset olivat olleet vaikeita, eikä kaikkiin kysymyksiin ollut heidän osaltansa olemassa oikeaa vaihtoehtoa.

Vastaajista kuusi ilmoitti, että heillä on käytössä taiteen perusopetuksen yleinen oppimäärä, ja kolme ilmoitti, että käytössä on taiteen perusopetuksen laaja oppimäärä. Yhdessä yhteisössä on siis käytössä sekä taiteen perusopetuksen yleinen että laaja oppimäärä. Vastaajista yksi ei ilmoittanut, onko heidän opetuksensa kunnan järjestämää vai valtionosuuden piirissä. Viisi tahoa ilmoitti, että heidän taiteen perusopetuksensa on kunnan järjestämää ja kaksi vastaajaa ilmoitti, että heidän opetuksensa on suoraan valtionosuuden piirissä (taulukko 2.).

TAULUKKO 2. Kansantanssin taiteen perusopetuksen järjestäminen

Opetuksen järjestäjä	Vastaajien määrä
Kunnan järjestämää	5
Suoraan valtionosuuden piirissä	2
En osaa sanoa	1
Yhteensä	8

Pyysin vastaajia myös arvioimaan harrastajamääriä vuosina 2008, 2009, ja 2010 (taulukko 3.). Tutkimissani yhteisöissä oli vuonna 2008 yhteensä 1076 harrastajaa, joista 835 taiteen

perusopetuksen piirissä, vuonna 2009 harrastajia oli 1060, joista 832 taiteen perusopetuksen piirissä, ja vuonna 2010 harrastajia oli yhteensä 1130, ja heistä taiteen perusopetuksessa 876.

TAULUKKO 3. Tutkittavien yhteisöjen harrastajamäärät eri vuosina

Vuosi	Harrastajia yhteensä	Joista kansantanssin taiteen perusopetuksen piirissä
2008	1076	835
2009	1060	832
2010	1130	876

Taiteen perusopetuksen käyttöönotto

Minua kiinnosti myös, milloin vastaajien yhteisöissä oli otettu käyttöön taiteen perusopetus. Seitsemässä yhteisössä taiteen perusopetus oli otettu käyttöön vuosina 1993–1996 ja yhdessä vuonna 2001. Tässä vuonna 2001 taiteen perusopetuksen aloittaneessa yhteisössä on otettu käyttöön uusi opetussuunnitelma vuonna 2007. Yhden vastaajista mielestä taiteen perusopetuksen käyttöönotto oli ollut helppoa, kolmen mielestä melko helppoa ja kahden mielestä melko monimutkainen prosessi. Kaksi yhteisöä jätti vastaamatta tähän kysymykseen.

Viisi vastaajista ilmoitti, että heidän paikallisen opetussuunnitelmansa pohjana on käytetty Kalevan Nuorten taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Yksi vastaajista huomautti, että Opetushallituksen päivittäessä taiteenperusopetuksen opetussuunnitelman perusteet vuonna 2007 Kalevan Nuorten Liitolta ei enää tehty päivitystä taiteen perusopetuksen kansantanssin opetussuunnitelman perusteisiin, joten nykyään kaikkien opetussuunnitelmien tulisi pohjautua suoraan Opetushallituksen tanssin taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Mikään lähde ei kuitenkaan vahvista, että taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita olisi päivitetty vuonna 2007, vaan Opetushallituksen mukaan yleisen oppimäärän perusteet on vahvistettu viimeksi vuonna 2005 ja laajan oppimäärän perusteet vuonna 2002 (Opetushallitus 2011, hakupäivä 30.3.2011).

Olin kiinnostunut myös opetussuunnitelman laadintaprosessista. Kolme vastaajista ilmoitti, että heidän opetussuunnitelmansa oli laadittu 1–2 hengen voimin, ja kahdessa yhteisössä opetussuunnitelma oli laadittu pienen opettajatyöryhmän kesken. Kolmella vastaajista ei ollut tietoa opetussuunnitelman laadintaprosessista. Eräällä paikkakunnalla oli jopa järjestetty kaupungin toimesta koulutusta tanssin taiteen perusopetusta järjestäville tahoille opetussuunnitelman laatimista varten. Opettajat olivat pääasiassa tyytyväisiä taiteen perusopetuksessa työskentelyyn, sillä seitsemän vastaajista kertoi, että opetussuunnitelma on koettu opettajien keskuudessa hyvänä apuvälineenä. Yksi vastaajista ei kertonut, millaista palautetta opetussuunnitelman kanssa työskentelystä on tullut heidän opettajiltaan.

Toiminnan rahoitus

Seitsemälle vastaajista toiminnan ulkopuolinen rahoitus oli tärkeää ja yhdelle vastaajista ei. Kuusi vastaajista ilmoitti saavansa tukea toimintaansa kunnalta, kaksi valtiolta ja yksi muualta. Kaksi vastaajista ei osannut sanoa, mistä tukea toiminnalle saadaan. Osa vastaajista oli siis vastannut useampaan vaihtoehtoon. Moni halusi myös tarkentaa vastaustaan kirjallisesti. Kaksi tahoa kertoi, ettei kunta heillä rahoita suoraan taiteen perusopetusta, vaan antaa yleisavustusta nuorisotoimen kautta. Yksi vastaajista tarkensi valtion tuella tarkoitavansa Kansalaisfoorumilta saatavia tukia. Kansalaisfoorumi on vapaan sivistystyön toimija, joka saa tukea opetustoimintaansa opetusministeriöltä. Kansalaisfoorumi järjestää vapaan sivistystyön koulutus- ja opintotoimintaa itsenäisesti sekä yhteistyössä jäsenjärjestöjensä kanssa. (Kansalaisfoorumi 2010, hakupäivä 30.3.2011.)

Yksi vastaaja kertoi saavansa nuorisoseuralta rahaa toimintaan, ja yksi vastaaja sanoi, ettei ulkopuolista rahoitusta tule mistään. Kolmella paikkakunnalla kansantanssin taiteen perusopetus on osa kunnan kansalaisopiston toimintaa, jolloin myös osa tanssinopettajien palkoista maksetaan kansalaisopiston kautta.

Sivulajit ja valinnaiset aineet

Tanssin taiteen perusopetuksen laajaan oppimäärään kuuluu sivulajiopetusta, ja valinnaisaineita tarjotaan sekä yleisen että laajan oppimäärän mukaisessa opetuksessa. Neljä vastaajista kertoi, että heillä oppilaat suorittavat sivulajit itse muualla, kolmessa yhteisössä järjestettiin sivulajiopetus viikonloppukursseina ja neljässä yhteisössä sivulajeja tarjottiin osana oppilaiden

viikottaista harjoitusohjelmaa. Monessa yhteisössä oli siis useita käytäntöjä sivulajien toteutukselle ja yksi vastaajista kertoi, että heillä ei ole sivulajiopetusta. Koska sivulajit kuuluvat vain laajan oppimäärän opetussuunnitelmaan, tulkitsin, että vastaajat olivat tässä tapauksessa tarkoittaneet sivulajeilla myös valinnaisia aineita.

Pyysin vastaajilta myös esimerkkejä oppilaiden suorittamista sivulajeista. Sekä irlantilainen että unkarilainen tanssi olivat sivulajeina suosituimpia, sillä ne molemmat mainittiin neljässä eri vastauksessa. Näiden lisäksi mainittiin musiikkinäytelmä musiikkiopiston kanssa, pianon taiteen perusopetus, karakteritanssi, klassinen baletti, salsa, afro, street-tanssi, itämainen tanssi, ilmaisu, jazz, breakdance, hip hop, nykytanssi ja lauluopetus sekä muualla käydyt tanssileirit ja toisten tahojen järjestämät tanssikurssit.

Opetushenkilöstö

Tutkimissani yhteisöissä työskenteli vastausten mukaan yhteensä 35 tanssinopettajaa, joista päätoimisesti näissä yhteisöissä työskenteli yhteensä neljä tanssinopettajaa. Näistä 35 tanssinopettajasta yhteensä 32 osallistui kansantanssin taiteen perusopetuksen ryhmien opettamiseen. Yksi vastaaja muistutti, että heidän opettajansa ovat omasta tahdostaan sivutoimisia ja työskentelevät mieluiten freelancerina taiteilijanvapauden säilyttäen.

Olin myös kiinnostunut vastaajien mielipiteistä siitä, kuka on pedagogisesti pätevä opettamaan kansantanssin taiteen perusopetuksen ryhmiä. Osa vastaajista oli valinnut monta vaihtoehtoa. Kuuden mielestä ammattikorkeakoulun käynyt tanssinopettaja ja viiden mielestä konservatorion aikaisen tanssinopettajan koulutuksen käynyt henkilö on pätevä opettamaan taiteen perusopetuksen ryhmiä. Viisi vastaajista piti myös järjestöjen oman kansantanssin ohjaajakoulutuksen käyneitä pätevinä opettajina taiteen perusopetukseen, ja neljän mielestä myös kansantanssin harrastaja, joka on suorittanut opettajan pedagogiset opinnot, oli pätevä opettamaan taiteen perusopetuksessa. Kahden mielestä myös alalla pitkään työskennellyt, niin sanottu itseoppinut opettaja, on pedagogisesti pätevä. Koska taiteen perusopetuksen yleistä oppimäärää on lain mukaan pätevä opettamaan myös henkilö, jolla on asianomaiselle taiteen alalle jokin muu soveltuva koulutus, päätin kysyä vastaajien mielipidettä siitä, onko heidän mielestään kasvatustieteiden maisteri pätevä opettamaan taiteen perusopetusta (Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 986/1998 6: 18 §). Yksikään vastaajista ei ollut sitä mieltä, että kasvatustieteiden maisteri yksistään olisi pätevä opettamaan taiteen

perusopetuksen ryhmiä. Yksi vastaajista taas muistutti, ettei opetusta toteuttavien tahojen mielipiteillä ole väliä, sillä pätevyysvaatimukset on säädetty opetushallituksen ohjeissa.

Pyysin vastaajilta sanallista selostusta siitä, millainen on kansantanssin taiteen perusopetuksessa työskentelevien opettajien koulutustausta heidän yhteisöissään. Viidessä yhteisössä oli töissä joko ammattikorkeakoulun tai konservatorion käynyt tanssinopettaja, ja näistä vastaajista kolmella lisäksi myös kansantanssin ohjaajakoulutuksen käyneitä henkilöitä. Kahdessa yhteisössä opettajilla oli taustallaan kansantanssin ohjaajakoulutus sekä muita koulutuksia, ja yhdellä paikkakunnalla mainitaan opettajien taustaksi peruskoulun opettaja ja kansantanssipedagogi.

Taiteen perusopetukseen kuuluu tärkeänä osana arviointi. Kaikki vastaajat kertoivat opettajien arvioivan oppilaitaan opetuksensa ohella. Lisäksi kolmessa yhteisössä arviointia suoritettiin myös esiintymistilanteiden perusteella ja lukukausittaisilla itsearvioinneilla. Myös neljä muuta tahoa kertoi, että heillä on käytössä oppilaan itsearviointi. Omaa opetusta arvioidessa kuusi vastaajaa kertoi keräävänsä palautetta oppilailta, kolmessa yhteisössä palautetta kerättiin vanhemmilta ja yksi vastaaja mainitsi myös opettajan itsearvioinnin. Kaksi vastaajaa kertoi, että opetuksen arviointia suoritetaan opettajainkokouksissa, ja yksi vastaaja mainitsi myös johtokunnan arviointikeskustelut.

Taiteen perusopetuksen hyödyt ja haitat

Vastaajista seitsemän oli sitä mieltä, että taiteen perusopetuksen käyttöönotto on parantanut heidän opetuksensa laatua, ja yksi yhteisö jätti vastaamatta tähän kysymykseen. Yhdessä yhteisössä taiteen perusopetuksen käyttöönotto ei ole vaikuttanut oppilailta kerättävien kausimaksujen suuruuteen, ja kolme vastaajista kertoi taiteen perusopetuksen nostaneen kausimaksuja. Yksi vastaajista jätti vastaamatta tähän kysymykseen, ja kolme vastaajaa kertoi, että kausimaksut heillä ovat nousseet, mutta eivät taiteen perusopetuksen vuoksi. Yksi vastaajista myös huomautti, että heillä kansalaisopisto oli nostanut oppilailta kerättäviä tuntikohtaisia maksuja.

Mitä hyötyä taiteen perusopetuksesta sitten on ollut sitä toteuttaville yhteisöille? Ohessa on koonti tutkittavien vastauksista (taulukko 4). Vaikka seitsemän kahdeksasta vastaajasta oli aikaisemmin sitä mieltä, että heillä opetuksen taso oli noussut, vastasi kolme tutkittavaa tähän kysymykseen, ettei taiteen perusopetuksen käyttöönotosta ole ollut heille merkittävää hyötyä.

Kolmen vastaajan mielestä toiminnan tunnettavuus oli lisääntynyt taiteen perusopetuksen käyttöönoton myötä, ja kolme vastaajista koki saaneensa toiminnalleen enemmän ulkopuolista rahoitusta. Neljän vastaajan mukaan taiteen perusopetuksen myötä harrastajamäärät olivat kasvaneet, ja neljä vastaajaa kertoi myös harrastajien olevan sitoutuneempia harrastukseensa kuin ennen. Yksi vastaaja ei osannut sanoa, mitä hyötyä taiteen perusopetuksesta on heille ollut, sillä hänellä ei ollut kokemusta ajalta ennen taiteen perusopetusta.

TAULUKKO 4. Taiteen perusopetuksen hyödyt taustayhteisöille

Mitä hyötyä taiteen perusopetuksesta on ollut?	Vastaajien määrä
Ei merkittävää hyötyä	3
Tunnettavuus on lisääntynyt	3
Ulkopuolisen rahoituksen määrä on kasvanut	3
Harrastajamäärät ovat kasvaneet	4
Harrastajat ovat sitoutuneempia kuin ennen	4
En osaa sanoa	1

Voiko taiteen perusopetuksesta olla jotain haittaa sitä järjestävälle taholle? Neljän yhteisön mielestä ei. Yksi vastaaja oli sitä mieltä, että taiteen perusopetuksen myötä toimistotöiden määrä on lisääntynyt, ja yksi mainitsi arvioinnin vievän paljon opettajien työaikaa. Vastaajista kolme kertoi sivulajien toteutuksen olevan hankalaa ja kallista.

Kiinnostuksen kohteena oli myös, mitä hyötyä taiteen perusopetuksesta on sitä opiskeleville oppilaille itselleen, ja vastaajia pyydettiin kertomaan siitä vapaasti. Kaksi vastaajista kertoi, että taiteen perusopetuksen todistuksella on saatu hyväksilukuja yläasteella, lukiossa ja jatko-opinnoissa. Viisi vastaajista mainitsi tavoitteellisen, johdonmukaisen, laadukkaan ja monipuolisen opetuksen.

Tutkimuksessa kysyttiin vastaajilta myös taiteen perusopetuksen päättötodistusten suorituspäättötodistusten suoritusmääriä vuosina 2008, 2009 ja 2010 (taulukko 5). Kyselyyn vastattiin marras–joulukuussa 2010. Yksi vastaajista kertoi lopun avoimessa kysymyksessä, ettei heillä ollut koskaan suoritettu yhtään päättötodistusta ja että he tarvitsisivat ohjausta taiteen perusopetuksen järjestämiseen.

TAULUKKO 5. Suoritetut taiteen perusopetuksen päättötodistukset

Vuosi	Suoritetut päättötodistukset yhteensä
2008	14
2009	20
2010	4
Yhteensä	38

Yksi taiteen perusopetuksen tavoitteista on antaa oppilaalle valmiudet hakeutua taiteenalan ammattilliseen koulutukseen. Vastausten mukaan kahteen tutkittavista yhteisöistä oli oltu ammatillisten oppilaitosten puolesta yhteydessä ja viiteen ei. Neljä vastaajista kertoi itse esitelleensä oppilaille eri ammatillisia koulutuksia ja kaksi ei. Yksi kertoi, että koulutusmahdollisuuksia on esitelty joillekin oppilaista, mutta ei kaikille systemaattisesti. Koska kansantanssin alan ammattilaiskenttä on varsin pieni ja nuori, pyysin vastaajia myös kertomaan, kuinka moni heidän oppilaistaan on hakeutunut tanssinalan ammattilliseen koulutukseen. Näistä kahdeksasta yhteisöstä yhteensä 21 oppilasta on hakenut opiskelupaikkaa tanssin alalta toisella asteella ja 21 oppilasta kolmannelta asteelta.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Taiteen perusopetus kiinnostaa vain vähän kansantanssitoimintaa järjestäviä tahoja

Tämän tutkimusaineiston perusteella voidaan todeta, että Suomen laajaan kansantanssin harrastajakenttään mahtuu siis vain yhdeksän taiteen perusopetusta toteuttavaa tahoa. Myös se, että vuoden 1996 jälkeen vain yksi yhteisö, ja sekin vuonna 2001, on ottanut käyttöön taiteen perusopetuksen kansantanssissa, kertoo mielestäni jo paljon. Ihmettelen, etteivät harrastajamäärien kasvu, opetuksen laadun parantuminen, oppilaiden sitoutuminen, tunnettavuus ja helpommin saatava rahallinen tuki, jotka kävivät ilmi tutkimuksessani, ole houkuttelleet kymmeneen vuoteen taiteen perusopetuksen pariin yhtään uutta kansantanssin opetusta järjestävää tahoa. Aineistostani kävi ilmi, että osa koki toimistotöiden lisääntyneen taiteen perusopetuksen myötä ja arvioinnin vievän paljon opettajan työaikaa. Lisäksi kunta ei ole velvoitettu rahoittamaan taiteen perusopetusta, jos se järjestää sitä jo itse. Resurssien puute voisi olla yksi syy, miksi kansantanssin opetusta järjestävät tahot eivät ole lähteneet mukaan taiteen perusopetuksen alaiseen toimintaan.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet tanssille on viimeksi päivitetty Opetushallituksen mukaan vuonna 2002. Eikö taiteen perusopetus kiinnosta enää edes opetushallitusta? William E. Doll Jr. (1993, 155) kirjoittaa, että opetussuunnitelma on prosessi, siis ei absoluuttinen totuus, vaan se muuttuu kokoajan oppilaiden ja opettajien yhteistyön tuloksena. Olisiko taiteen aloilla työskentelevien ihmisten aika alkaa vaikuttaa siihen, että taidetta alettaisiin taas arvostaa osanan yksilön ja yhteiskunnan hyvinvointia?

Taiteen perusopetuksesta on paljon hyötyä sitä järjestäville yhteisöille

Lähes kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että taiteen perusopetuksen myötä heidän oman opetuksensa laatu oli parantunut suunnitelmallisen työn myötä. Lähes kaikissa yhteisöissä opettajat olivat kokeneet opetussuunnitelman hyvänä työvälineenä omassa opetuksessaan. Oman opetussuunnitelman laatiminen saa ihmiset keskustelemaan siitä, mitä asioita opetuksessa yhteisesti pidetään tärkeinä ja kuinka näihin keskeisiin tavoitteisiin pyritään (Gröndahl, Piekkari & Rassi 1995, 19).

Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että taiteen perusopetus oli lisännyt heidän oppilasmääriään, ja yhtä moni koki oppilaiden olevan sitoutuneempia harrastukseensa taiteen perusopetuksen myötä. Vastaajista seitsemän ilmoitti, että ulkopuolinen rahoitus oli tärkeää heidän toimintansa kannalta. Suosittelen taiteen perusopetuksen käyttöönottoa kansantanssiyhteisöjen parissa, sillä tunnettavuuden lisääntyminen, harrastajamäärien kasvu, harrastajien pysyvyys, paremmat mahdollisuudet ulkopuoliseen rahoitukseen ja mahdollinen yhteistyö kunnan kansalaisopiston kanssa toisivat kansantanssiyhteisöille lisää resursseja ja vakautta talouden osalta. Kannustavaa oli mielestäni myös se, että vastaajista vain kaksi kertoi taiteen perusopetuksen käyttöönoton olleen melko monimutkainen prosessi.

Kansantanssialan ammatillisten koulutusten ja taiteen perusopetusta toteuttavien tahojen väliltä puuttuu yhteistyötä

Yksi taiteen perusopetuksen tavoitteista on antaa lapselle ja nuorelle valmiudet hakeutua opiskelemaan taiteen alan ammatilliseen koulutukseen. Tutkimukseni mukaan näistä kahdeksasta tavoitetusta yhteisöstä on hakeutunut tanssialan ammatilliseen tai korkeakoulutukseen yhteensä 42 oppilasta.

Suomessa on useita tanssialan ammatillisia ja kolmannen asteen oppilaitoksia, joista kansantanssiin on profiloitunut kolme: Oulun seudun ammattikorkeakoulun tanssinopettajan koulutusohjelma sekä Lapin urheiluopiston ja Tampereen konservatorion tanssialan perustutkintolinjat. Oulun seudun ammattikorkeakoululla on aloitettu kansantanssin suuntautumisvaihtoehto yleensä kolmen vuoden välein, Lapin urheiluopistolla kahden vuoden välein ja Tampereen konservatoriolla kolmen vuoden välein. Tampereen konservatorio on tehnyt päätöksen lopettaa kansantanssiin suuntautuva koulutus kokonaan hakijapulan vuoksi.

Ilmeisesti myöskään kansantanssialan oppilaitokset eivät osaa hyödyntää taiteen perusopetuksesta tulevaa oppilasmateriaalia, sillä vain kahteen tutkimistani yhteisöistä oli oltu yhteydessä tanssialan ammatillisten oppilaitosten puolesta. Myöskään kaikki taiteen perusopetusta toteuttavat tahot eivät olleet itse esitelleet oppilailleen opiskelumahdollisuuksia tanssin parissa. Yhteistyö kansantanssialan ammatillisten oppilaitosten ja taiteen perusopetuksen välillä olisi mielestäni saatava toimimaan, jotta koulutuksiin saataisiin houkutelua vahvan tanssitaustan omaavia nuoria. Ammatillisista koulutuksista voitaisiin käydä esittelemässä opiskelumahdollisuuksia taiteen perusopetusta toteuttavissa yhteisöissä, niin nuorille kuin heidän

vanhemmilleenkin. Lisäksi ammatilliset koulutukset voisivat kutsua taiteen perusopetuksen ryhmiä seuraamaan opiskelua tai opintoihin kuuluvia oppilasnäytöksiä tai toteuttaa yhteisiä näyttämöprojekteja taiteen perusopetuksen ryhmien kanssa.

Taiteen perusopetuksen opettajan kelpoisuudesta on säädetty laissa, ja sen mukaan ammattikorkeakoulusta valmistunut tanssinopettaja on pätevä opettamaan taiteen perusopetuksen ryhmiä. Kuitenkin vastaajista vain kuusi oli sitä mieltä, että ammattikorkeakoulun tanssinopettajan koulutuksen käynyt henkilö on pätevä opettamaan kansantanssin taiteen perusopetusta. Tanssinopettajan koulutusohjelma toteutettiin ennen Oulun konservatorion alaisuudessa, ja vastaajista vain viisi oli sitä mieltä, että konservatorion tanssinopettajan koulutusohjelman käynyt henkilö on pätevä opettamaan taiteen perusopetuksessa. Tämä herättääkin kysymyksen, eikö tanssinopettajan koulutus ja sen mukanaan tuoma ammattitaito ole tunnettua kansantanssitoimintaa järjestävien yhteisöjen keskuudessa?

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma on raskas toteuttaa kansantanssin kontekstissa

Aineistoni perusteella vuosien 2008 ja 2010 välisenä aikana suoritettiin yhteensä 38 päättötodistusta kansantanssin taiteen perusopetuksesta. Vuonna 2010 päättötodistuksia suoritettiin vain 4. Yhdessä yhteisössä ei oltu koskaan suoritettu yhtään taiteen perusopetuksen päättötodistusta, ja lisäksi yksi yhteisö, joka kertoi järjestävänsä taiteen perusopetusta, kieltäytyi vastaamasta kyselyyni, koska heillä opetus ei täyttänyt vaadittuja tuntimääriä. Kolme vastaajista kertoi sivulajiopetuksen olevan kallista ja hankala järjestää. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän laajuus on 500 oppituntia ja laajan 1 300 oppituntia. Ovatko nämä tuntimäärät ja taiteen perusopetuksen sisältämät tavoitteet ja määräykset liian kunnianhimoisia kansantanssin kentälle? Koska kansantanssin taiteen perusopetuksen tavoitteena ei ole päättötodistuksen suorittaminen vaan lapsen kokonaisvaltainen kasvu, yhteisöllisyys, yhdessä tekeminen ja kokeminen sekä kokemukset tanssin ja liikunnan ilosta, ei mielestäni taiteen perusopetuksen oppituntimääriä kannata säikähtää.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää, mitä on taiteen perusopetus kansantanssissa, ja tarkemmin, miksi taiteen perusopetusta kansantanssissa järjestetään ja mikä merkitys sillä on kansantanssin kentälle. Toteuttamani kyselytutkimus toi mielestäni hyvin esille sen, mitä taiteen perusopetus kansantanssissa on tällä hetkellä. Sain selville missä kaikkialla opetusta järjestetään, kuinka paljon oppilaita kansantanssin taiteen perusopetuksen parissa on ja kuinka moni vuosittain suorittaa taiteen perusopetuksen päättötodistuksen kansantanssin osalta.

Miksi taiteen perusopetusta kansantanssissa järjestetään? Päälimmäisiksi syiksi nousivat opetuksen laadun parantuminen, oppilasmäärien kasvu, tunnettavuuden lisääntyminen ja ulkopuolisen rahoituksen saaminen. Erityisen hedelmälliseltä vaikutti kolmella paikkakunnalla toteutettava kansantanssin taiteen perusopetus, joka järjestettiin yhteistyössä kansalaisopiston kanssa, jolloin myös osa opettajien palkoista, sekä muun muassa tilavuokrista saadaan maksettua kunnallisten kansalaisopistojen kautta.

Aineistostani ilmeni, ettei taiteen perusopetuksella tällä hetkellä ole juurikaan merkitystä koko kansantanssin ammatti- ja harrastajakentän näkökulmasta. Taiteen perusopetus kansantanssissa työllistää tällä hetkellä päätoimisesti vain neljä tanssinopettajaa, ja harrastajia sen parissa on viime vuosina ollut määrällisesti reilu 800. Lisäksi näistä oppilaista harva päätyy tanssialan ammatillisiin koulutuksiin. Kymmeneen vuoteen ei ole yksikään uusi taho aloittanut taiteen perusopetusta kansantanssin osalta. Toki on huomioitava, ettei taiteen perusopetuksen ainut tavoite ole tuottaa oppilasainesta taiteen alan ammatillisiin koulutuksiin, ja on myös mahdollista, etten ole tutkimuksessani tavoittanut kaikkia kansantanssin taiteen perusopetusta toteuttavia yhteisöjä. Vaikka taiteen perusopetus ei olisikaan merkityksellistä koko kansantanssin kentän opettajien työllistymisen ja kansantanssin alalle koulutukseen hakeituneiden näkökulmasta on sillä kuitenkin valtava merkitys siinä mukana olleille lapsille ja nuorille, heidän kasvulleen, hyvinvoinnilleen ja kehitykselleen, sekä taiteelle itselleen.

Taidekasvatus- käsitteen selvittäminen sai minut myös pohtimaan sosiaalista kansantanssia taiteena ja erityisesti taidekasvatuksen muotona. Kansantanssiin liittyvä sosiaalinen kanssakäyminen ja kulttuurillinen aspekti ovat mielestäni oivia esimerkkejä siitä, kuinka

kansantanssi taiteena sopii myös yleisempien kasvatuspäämäärien tavoitteluun. Tanssiminen itsessään on taidetta ja parhaimmillaan herättää kiinnostusta myös muita taiteenlajeja ja niistä nauttimista kohtaan. Hollon (1919, 143) mukaan taidekasvatus voidaan nähdä myös kasvatuksena taiteeseen eli taiteen harjoittamiseen ja taiteelliseen tuottavuuteen. Aineistoni perusteella hyvin harva kansantanssin taiteen perusopetuksen läpikäyneistä hakeutui alan ammatillisiin koulutuksiin, mutta työn alkuvaiheessa tekemistä teemahaastatteluista selvisi, että osa taiteen perusopetuksen kansantanssissa läpikäyneistä nuorista suuntautui jatko-opinnoissaan kuitenkin muille luoville aloille. Taiteen perusopetuksen ja ammatillisten oppilaitosten läheisempi yhteistyö voisi auttaa siihen, että taiteen perusopetus kansantanssissa kasvattaisi enemmissä määrin nuoria myös kansantanssitaidetta varten.

Mielestäni voisi ajatella, että opettajat, jotka työskentelevät yhteisöissä, jossa vapaata sivistystoimintaa toteutetaan ilman opetussuunnitelmaa, toimivat itse rakentamansa opetussuunnitelman mukaan. Jokainen opettaja laatii opettamilleen ryhmille pitkän tähtäimen tavoitteita, jotka voivat perustua muun muassa opettajan käsityksiin ryhmästä, opettajan aiempiin opetuskokemuksiin ja teorial tietoon, jota hän on koulutuksensa myötä saanut eri-ikäisten oppijoiden kehityksestä. Itse rakennetun opetussuunnitelman käyttö voi kuitenkin olla työlästä ja viedä opettajan energiaa itse opettamiselta.

Voidaankin ajatella, että taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma on useiden opettajien omia opetussuunnitelmia hyödyntäen aikaansaatu kehys, jonka tarkoituksena on paitsi taata lapsille ja nuorille tavoitteellista ja tasokasta opetusta, myös toimia työvälineenä opettajan työssä.

Aineistoni mukaan taiteen perusopetuksen päättötodistuksia kansantanssin osalta suoritetaan vuosittain vähän, ja osasta tutkittavien vastauksista oli pääteltävissä, että taiteen perusopetus on laajuudeltaan ja sisällöltään raskas toteuttaa. Yhdessä yhteisössä ei oltu koskaan suoritettu yhtään taiteen perusopetuksen päättötodistusta. Voisiko tässäkin olla kyse resurssipulasta? Kaikki keräämäni aineisto kuitenkin viittaa siihen, että taiteen perusopetuksen sisältämä opetussuunnitelma on tuonut toimintaan laadukkuutta. Mielestäni taiteen perusopetuksen laajempi käyttö toisi suomalaisen kansantanssin harrastukselle toivottua pitkäjänteisempää tavoitteellisuutta, laadukkuutta ja mahdollisesti uusia rahoituskanavia.

Koska kansantanssiryhmät Suomessa toimivat pääasiassa nuorisoseurojen ja muiden vastavien yhdistysten alaisuudessa, pienillä paikkakunnilla sekä suurilta osin harrastajaohjaajien voimin, on

mielestäni ymmärrettävää, ettei taiteen perusopetusta voida ottaa käyttöön koko kansantanssin kentällä. Haluaisin kuitenkin kannustaa kaikkia kansantanssiryhmien ohjaajia ja opettajia tutustumaan taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin ja erityisesti kansantanssin opetussuunnitelman perusteisiin. Kansantanssitoimintaa kannattaisi mielestäni enenevässä määrin toteuttaa paitsi taiteen perusopetuksen mukaan, myös sitä mukaellen. Oma opetussuunnitelma ja siihen liittyvät tavoitepohdinnat helpottavat opettajan arkea ja antavat omaan takuunsa siitä, että toimitaan myös tietoisesti suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti.

Keräämäni aineisto herätti myös muutamia kysymyksiä. Koska yksi vastaajista kertoi, että osa kysymyksistä oli ollut vaikeita ja heidän osaltaan kaikkiin kysymyksiin ei ollut olemassa oikeaa vastausta, jäinkin miettimään, toteutettiinko tuossa yhteisössä todella kunnan tai opetusministeriön vahvistamaa taiteen perusopetusta. Lisäksi, näin jälkikäteen ajateltuna, olisi ollut kiinnostavaa tietää vastaajien asema siinä yhteisössä, jonka puolesta he kyselyyn vastasivat. Se, että osa vastaajista ei ollut osannut sanoa, miten heidän opetussuunnitelmansa on tehty, onko toiminta kunnan vai opetusministeriön hyväksymää, mistä tukea toiminnalle saadaan ja millaista palautetta opettajilta on tullut, voi viitata siihen, että vastaajat ovat olleet keskenään eri asemassa edustamassaan yhteisössä. Kenties tanssinopettajalla ja johtokunnan jäsenellä on keskenään erilaiset tiedot toiminnasta.

Keräämästäni aineistosta nousi esiin myös useita mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita. Jotta voisi olla mukana edistämässä taiteen perusopetuksen käyttöönottoa kansantanssin kentällä laajemmin, olisi kiinnostavaa tutkia taiteen perusopetuksen käyttöönottoa ja siihen liittyviä vaiheita. Lisäksi olisi mielenkiintoista selvittää, mitä on arviointi kansantanssin taiteen perusopetuksessa. Miten oppilaita arvioidaan opetuksen ohella, millaista palautetta heille annetaan, ja mitä tarkoitetaan osan vastaajista mainitsemilla oppilaan ja opettajan itsearvioinneilla kansantanssin kontekstissa?

LÄHTEET

Painetut lähteet:

Asetus opetustoimen kelpoisuusvaatimuksista 14.12.1998/986

Doll, W. 1993. A Post-Modern Perspective on Curriculum. New York: Teachers College

Efland, A., Freedman, K. & Stuhr, P. 1998. Postmoderni taidekasvatus. Eräs lähestymistapa opetussuunnitelmaan. Suom. Virpi Wuori. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu

Gröndahl, M., Piekkari, U. & Rassi, A-L. 1995. Työstämme yhdessä opetussuunnitelmaa. Helsinki: Painatuskeskus

Hakkola, K., Laitinen S. & Ovaska-Airasmaa, M. 1991. Lasten taidekasvatus. Helsinki: Kirjayhtymä

Hannuksela, R. 2009. Baletinopettaja opetussuunnitelmaa toteuttamassa. Teoksessa K. Hannula & T. Rautio (toim.) Mustaa valkoisella, kirjoituksia musiikin ja tanssin pedagogiikasta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Hannula, K. 2009. Taiteen perusteita opettamaan: Musiikkia, tanssia ja elämisen taitoja! Teoksessa K. Hannula & T. Rautio (toim.) Mustaa valkoisella, kirjoituksia musiikin ja tanssin pedagogiikasta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus

Hollo, J. 1919. Mielikuvitus ja sen kasvattaminen II. Porvoo: WSOY

Kari, J. 1994. Kasvatus- ja opetustavoitteet. Teoksessa J. Kari (toim.) Didaktikka ja opetussuunnittelu. Porvoo: WSOY

Koppinen, M-L., Korpinen, E. & Pollari, J. 1999. Arviointi oppimisen tukena. 2. painos. Porvoo; Helsinki; Juva: WSOY

Opetushallitus 2002. Taiteen perusopetuksen tanssin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Edita Prima Oy

Uusikylä, K. & Atjonen, P. 2005. Didaktiikan perusteet. 3. uudistettu painos. Porvoo; Helsinki: WSOY

Painamattomat lähteet:

Heinämäki, J., Hoppu, P., Koivisto, K., Kortesmäki, M. & Mäkinen, N-S. 2001. Kansantanssi Suomessa 2001. Työryhmän selvitys.

Kalevan Nuorten Liitto 2006. Taiteen perusopetuksen kansantanssin opetussuunnitelman perusteet. Hakupäivä 17.1.2011.

http://www.kalevannuoret.fi/modules/ContentExpress/img_repository/TPOKansantanssi.pdf

Kansalaisfoorumi 2010. Kansalaisfoorumin toiminta. Hakupäivä 30.3.2011.

<http://www.kansalaisfoorumi.fi/kansalaisfoorumin-toiminta.html>

Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry. Taiteen perusopetuksen kelpoisuusvaatimukset. Hakupäivä 18.3.2011.

http://www.oaj.fi/portal/page?_pageid=515,539526&_dad=portal&_schema=PORTAL

Opetushallitus 2005. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. Hakupäivä 29.3.2011.

http://www.oph.fi/download/123012_taideyl_ops.pdf

Opetushallitus 2008. Tiedote taiteen perusopetuksen järjestäjille. Hakupäivä 30.3.2011.

http://www.oph.fi/download/110889_tpo_tiedote_16_2008_suom.pdf

Opetushallitus 2011. Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Hakupäivä 30.3.2011.

http://www.oph.fi/koulutuksen_jarjestaminen/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/taiteen_perusopetus

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. Taiteen perusopetus. Hakupäivä 23.8.2010.

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/yleissivistavae_koulutus/taiteen_perusopetus/?lang=fi

Suomalaisen Kansantanssin Ystävät 2011. Esittely. Hakupäivä 17.1.2011.

<http://www.kansantanssinyst.fi/>

Suomen Nuorisoseurojen Liitto 2011. Toiminta. Tanssi. Hakupäivä 30.3.2011.

<http://www.nuorisoseurat.fi/toiminta/tanssi>

ZEF Solutions. Yritys. Hakupäivä 12.3.2011

<http://zef.fi/fi/yritys.html>

LIITE 1: Teemahaastattelun pohja

Taustakysymyksiä

1. Milloin aloititte taiteen perusopetuksen ja kenen aloitteesta?
2. Miksi?
3. Mitkä olivat ne ensiaskeleet, jota prosessin eteenpäinviemiseksi tuli ottaa?

Opetussuunnitelmasta

4. Miten laaditte oman opetussuunnitelmanne?
5. Keitä oli mukana laatimisessa?

Käyttöönotto

6. Miten taiteenperusopetuksen käyttöönotto on muuttanut toimintaanne?
7. Onko kaikki opetuksenne taiteen perusopetuksen piirissä?
8. Onko taiteen perusopetuksen käyttöönotto tuonut mukanaan "ylimääräistä työtä"?
9. Onko mielestäsi toiminnan/opetuksen laatu muuttunut?
10. Onko vaikuttanut harrastajamääriin? Miten?

Henkilöstöstä

11. Montako tanssinopettajaa tai ohjaajaa teillä on töissä?
12. Kuinka moni heistä tekee tanssinopettajan työtä päätoimisesti?
13. Ovatko he kaikki mukana taiteen perusopetuksen toteuttamisessa?
14. Onko pätevyysvaatimuksia? Millaisia?

Taloudellinen tuki

15. Saatteko taloudellista tukea kunnalta, valtiolta tai muulta taholta taiteenperusopetuksen toteuttamiseen?
16. Missä muodossa tuki myönnetään?
17. Pitikö tukea itse hakea? Miten?

Onko taiteen perusopetuksen käyttöönotto vaikuttanut muualta haettavien tukien saamiseen?

Opettajan kannalta

18. Miten tanssinopettajat ovat kokeneet työskentelyn opetussuunnitelmaan pohjaten?
Hyötyjä? Haittoja?
19. Miten tanssijoiden arviointi toteutetaan? Opetuksen ohella/ erillinen arviointitilaisuus
tms.?

Oppilaille

20. Mitä hyötyä taiteen perusopetuksesta on oppilaille?
21. Millaista palautetta opetussuunnitelman noudattaminen on saanut oppilailta?

Onko lisännyt oppilaiden hakeutumista alan ammatilliseen koulutukseen tms.?

LIITE 2: Saatekirje

Hei!

Olen tanssinopettajaopiskelija Oulun seudun ammattikorkeakoululta ja teen tällä hetkellä opinnäytetyötä aiheesta "Mitä on taiteen perusopetus kansantanssissa?".

Selvitysteni mukaan taiteen perusopetusta kansantanssissa toteutetaan hyvin harvoilla paikkakunnilla, joten kaikkien tämän viestin saaneiden vastauksella on suuri rooli opinnäytetyössäni. Jos et itse pysty vastaamaan kyselylomakkeeseeni, ota minuun yhteyttä, niin voin lähettää lomakkeen yhteisöstänne jollekin toiselle henkilölle. Jos olet saanut tämän viestin, vaikka teillä ei toteuteta vahvistettua taiteen perusopetusta kansantanssissa, olisi ystävällistä jos voisit ilmoittaa siitä minulle.

Kyselyyn vastataan nimettömänä, eikä vastauksia voida yhdistää mihinkään tiettyyn yhteisöön. Huomaathan, että kyselylomakkeen täyttämisen voi aloitettuaan jättää kesken ja jatkaa myöhemmin.

Kiitän jo tässä vaiheessa kaikkia tutkimukseen osallistumisesta!

Vastaamisen voitte aloittaa klikkaamalla seuraavaa linkkiä tai kopioimalla linkin Internet-selaimen osoiteriville

<http://kysy.oamk.fi/zef7/player/?d=3132-563922za>

Talvisin terveisin,

Tanja Kilpiö

Tanssinopettajaopiskelija (OAMK)

tkilpio@ulapland.fi <<mailto:tkilpio@ulapland.fi>>

040 77 41 796

LIITE 3: Kyselylomake

TAITEEN PERUSOPETUS KANSANTANSSISSA

Opinäytetyö/ OAMK Tanssinopettajan ko

Taustakysymyksiä

1. Onko yhteisössänne käytössä taiteen perusopetuksen (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Yleinen oppimäärä
- Laaja oppimäärä

2. Onko taiteen perusopetuksenne (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Kunnan järjestämää
- Suoraan valtionosuuden piirissä

Arvioi kansantanssitoimintaanne harrastajamääriä seuraavina vuosina

1. Harrastajia vuonna 2008
2. Harrastajia vuonna 2009
3. Harrastajia vuonna 2010

Harrastajistamme taiteen perusopetusta kansantanssin osalta sai

1. Harrastajia vuonna 2008
2. Harrastajia vuonna 2009
3. Harrastajia vuonna 2010

Taiteen perusopetuksen käyttöönotto

1. Minä vuonna olette ottaneet käyttöön taiteen perusopetuksen kansantanssin osalta?

2. Taiteen perusopetuksen käyttöönotto oli mielestäni (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Helppoa
- Melko helppoa
- Melko monimutkainen prosessi
- Monimutkainen prosessi

3. Olemme käyttäneet oman opetussuunnitelmamme pohjana Kalevan Nuorten taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaa (Vaihtoehtokysymys)

Vaihtoehdot:

- Kyllä
- Ei

4. Laadimme oman opetussuunnitelmamme (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- 1-2 hengen voimin
- Pienen opettajatyöryhmän kesken
- Muun työryhmän yhteistyönä
- Muu vaihtoehto. Mikä?

5. Jos vastasit edelliseen "muu vaihtoehto" tai haluat tarkentaa äskeistä vastaustasi, voit kirjoittaa oman vastauksesi tähän. (Vapaapalaute)

6. Opettajat ovat kokeneet opetussuunnitelman mukaan toimimisen (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Kahlitsevana
- Opetussuunnitelma on koettu hyvänä apuvälineenä tanssinopettajan työlle
- Muu vaihtoehto. Mikä?

7. Jos vastasit edelliseen "muu vaihtoehto" tai haluat tarkentaa äskeistä vastaustasi, voit kirjoittaa oman vastauksesi tähän. (Vapaapalaute)

Rahoitus

1. Ulkopuolinen rahoitus on tärkeää toimintamme toteuttamisen kannalta (Vaihtoehtokysymys)

Vaihtoehdot:

- Kyllä
- Ei

2. Saatteko tukea taiteen perusopetuksen toteuttamiseen (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Kunnalta
- Valtiolta
- Muualta. Mistä?

3. Jos vastasit edelliseen "muualta" tai haluat tarkentaa äskeistä vastaustasi, voit kirjoittaa oman vastauksesi tähän. (Vapaapalaute)

4. Kansantanssin taiteen perusopetus on osa kuntamme kansalaisopiston toimintaa (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Kyllä
- Ei

5. Osan kansantanssia opettavien opettajiemme palkoista tulee kuntamme kansalaisopiston kautta (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Kyllä
- Ei

Sivulajien toteutus

1. Miten sivulajiopetus on teillä toteutettu? (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Oppilaat suorittavat itse muualla
- Järjestetään viikonloppukursseina

- Tarjotaan osana oppilaiden harjoitusohjelmaa
- Muu vaihtoehto. Mikä?

2. Jos vastasit edelliseen "muu vaihtoehto" tai haluat tarkentaa äskeistä vastaustasi, voit kirjoittaa oman vastauksesi tähän. (Vapaapalaute)

3. Anna esimerkkejä sivulajeista, joita oppilaanne ovat suorittaneet osana taiteen perusopetusta (Vapaapalaute)

Opettajat

1. Kuinka monta tanssinopettajaa yhteisössänne työskentelee?

2. Kuinka moni heistä työskentelee teillä päätoimisesti?

3. Kuinka moni opettajistanne opettaa kansantanssin taiteen perusopetuksen ryhmiä?

4. Kuka on mielestäsi pedagogisesti pätevä opettamaan taiteen perusopetuksen kansantanssiryhmiä? (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Tanssinopettaja (AMK)
- Tanssinopettaja (konservatorio)
- Kansantanssin ohjaajakoulutuksen käynyt henkilö
- Pitkään alalla työskennellyt itseoppinut opettaja
- Kasvatustieteiden maisteri
- Kansantanssin harrastaja, joka on suorittanut opettajan pedagogiset opinnot
- Muu vaihtoehto. Mikä?

5. Jos vastasit edelliseen "muu vaihtoehto" tai haluat tarkentaa äskeistä vastaustasi, voit kirjoittaa oman vastauksesi tähän. (Vapaapalaute)

6. Mikä on teillä kansantanssin taiteen perusopetuksessa työskentelevien opettajien koulutustausta? (Vapaapalaute)

Arviointi

1. Miten taiteen perusopetukseen kuuluva oppilaan arviointi teillä toteutetaan?

(Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Opettaja arvioi oppilaitaan opetuksen ohella
- Opettaja pitää oppilailleen erillisen arviointitunnin, jonka aikana arviointi suoritetaan
- Opettaja arvioi oppilaiden kehitystä esiintymistilanteiden perusteella
- Muu vaihtoehto. Mikä?

2. Jos vastasit edelliseen "muu vaihtoehto" tai haluat tarkentaa äskeistä vastaustasi, voit kirjoittaa oman vastauksesi tähän. (Vapaapalaute)

3. Kuuluuko opetussuunnitelmaan oppilaan itsearviointi? (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Kyllä
- Ei

4. Miten arvioitte omaa opetustanne? (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Oppilailta kerätyn palautteen avulla
- Oppilaiden vanhemmilta kerätyn palautteen avulla
- Opettajien itsearviointien avulla
- Arviointikeskusteluiissa opettajainkokouksissa
- Muu vaihtoehto. Mikä?

5. Jos vastasit edelliseen "muu vaihtoehto" tai haluat tarkentaa äskeistä vastaustasi, voit kirjoittaa oman vastauksesi tähän. (Vapaapalaute)

Taiteen perusopetuksen hyödyt ja haitat

1. Arvioi opetuksenne laatua. Onko opetuksenne laatu mielestäsi parantunut taiteen perusopetuksen käyttöönoton myötä? (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Kyllä
- Ei
- Muu vaihtoehto. Mikä?

2. Jos vastasit edelliseen "muu vaihtoehto" tai haluat tarkentaa äskeistä vastaustasi, voit kirjoittaa oman vastauksesi tähän. (Vapaapalaute)

3. Onko taiteen perusopetus muuttanut oppilailta kerättävien kausimaksujen suuruutta?
(Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Kyllä, olemme joutuneet nostamaan kausimaksujamme
- Ei, maksumme ovat pysyneet samansuuruisina
- Maksumme ovat nousseet, ei taiteen perusopetuksen vuoksi
- Olemme voineet laskea kausimaksujamme
- Muu vaihtoehto. mikä?

4. Jos vastasit edelliseen "muu vaihtoehto" tai haluat tarkentaa äskeistä vastaustasi, voit kirjoittaa oman vastauksesi tähän. (Vapaapalaute)

5. Mitä hyötyä taiteen perusopetuksen käyttöönotosta on ollut teille? (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Taiteen perusopetuksen käyttöönotto ei ole tuonut mukanaan merkittäviä hyötyjä
- Sen myötä olemme saaneet enemmän ulkopuolista rahoitusta toiminnallemme
- Tunnettavuutemme on lisääntynyt
- Harrastajamäärät ovat kasvaneet
- Harrastajat ovat sitoutuneempia harrastukseensa
- Muu vaihtoehto. Mikä?

6. Jos vastasit edelliseen "muu vaihtoehto" tai haluat tarkentaa äskeistä vastaustasi, voit kirjoittaa oman vastauksesi tähän. (Vapaapalaute)

7. Mitä hyötyä taiteen perusopetuksne mukaisesta kansantanssin opetuksesta on mielestäsi oppilaalle? (Vapaapalaute)

8. Mitä haittaa taiteen perusopetuksen mukaisesta opetuksesta on teille ollut?

(Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Ei ole ollut haittoja
- Toimistotyöt ovat lisääntyneet
- Arviointi vie paljon opettajien työaika
- Sivulajien toteutus on hankalaa ja kallista
- Muu vaihtoehto. Mikä?

9. Jos vastasit edelliseen "muu vaihtoehto" tai haluat tarkentaa äskeistä vastaustasi, voit kirjoittaa oman vastauksesi tähän. (Vapaapalaute)

Kuinka moni oppilaistanne on saanut taiteen perusopetuksen päättötodistuksen seuraavina vuosina?

1. Vuonna 2008
2. Vuonna 2009
3. Vuonna 2010

Taiteen perusopetusta saaneiden oppilaidemme hakeutuminen tanssialan koulutukseen

1. Moniko oppilaistanne on hakeutunut opiskelemaan tanssia toisella asteella (esim. tanssialan perustutkinto)?

2. Moniko oppilaistanne on hakeutunut opiskelemaan tanssia korkeammalle asteelle (esim. tanssinopettaja (amk), teatterikorkeakoulu) ?

3. Onko tanssialan oppilaitoksista oltu teihin yhteydessä oppilaiden rekrytointimielessä?

(Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Kyllä
- Ei
- Muu vaihtoehto. Mikä?

4. Oletteko esitelleet oppilailenne tanssialan erilaisia koulutusmahdollisuuksia?

(Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- Kyllä
- Ei
- Muu vaihtoehto. Mikä?

5. Jos vastasit edelliseen "muu vaihtoehto" tai haluat tarkentaa äskeistä vastaustasi, voit kirjoittaa oman vastauksesi tähän. (Vapaapalaute)

Sana on vapaa

1. Tähän kenttään voit halutessasi tarkentaa jotain vastaustasi, jos kyselylomake ei antanut sinulle siihen mahdollisuutta. (Vapaapalaute)

2. Palautetta lomakkeen laatijalle. (Vapaapalaute)